

Ár 2013, föstudaginn 13. september, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 23/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 26. febrúar 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 21. febrúar 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 7. mars 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 18. apríl 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 19. apríl 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Óskað var viðbótargagna frá varnaraðila 20. júní 2013 og bárust þau 3. júlí.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 13. júní, 30. ágúst og 13. september 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 30. september 2008 keypti einkabankaþjónusta F í umboði sóknaraðila hlutabréf í Hypo Real Estate Holding fyrir EUR 33.388,86. Þann 2. október 2008 óskaði einkabankaþjónustan eftir greiðslu á bréfunum. Þann 3. október 2008 sendi A miðlari í F fulltrúa sóknaraðila tölvupóst og bað hann að „redda pening“ svo hægt væri að skuldfæra. Var það ekki gert.

Þann 7. október 2008 sendi fulltrúi sóknaraðila A tölvupóst og bað hann að selja bréfin en andvirði sölunnar átti að ganga til greiðslu skuldar við F. Bréfin voru ekki seld.

Í janúar 2009 voru gefin fyrirmæli um skuldfærslu umræddra hlutabréfa. Sú skuldfærsla gekk ekki í gegn og voru fyrirmælin ítrefuð í desember 2009. Í tölvupósti B starfsmanns varnaraðila, dags. 31. desember 2009, kemur fram að miðlun bankans hafi klikkað, þar sem beðið hafi verið um sölu bréfanna aftur, en það hafi ekki gengið í gegn.

Á árinu 2009 var félagið Hypo Real Estate Holding yfirtekið og kom þá til greiðslu kr. 1,3 EUR fyrir hvern hlut. Vegna þessa fékk sóknaraðili greiddar EUR 9.750 inn á reikning sinn hjá varnaraðila þann 23. október 2009.

Þann 6. janúar 2010 skuldfærði varnaraðili kr. 5.008.663 af reikningi sóknaraðila til greiðslu á umræddum hlutabréfum í Hypo Real Estate Holding.

Þann 21. janúar 2013 sendi sóknaraðili varnaraðila erindi vegna framangreindra viðskipta. Varnaraðili svaraði þann 18. febrúar 2013 og kvaðst ekki geta fallist á kröfu um að endurgreiða sóknaraðila kr. 5.008.663 sem skuldfært hafi verið af reikningi sóknaraðila þann 6. janúar 2010.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 21. febrúar 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst endurgreiðslu á kr. 3.516.913 og dráttarvaxta frá skuldfærsludegi til endurgreiðsludags. Sóknaraðili vísar til þess að þann 6. janúar 2010 hafi verið skuldfærðar kr. 5.008.663 af reikningi hennar hjá varnaraðila. Þann 20. október 2009 hafi verið greiddar inn á reikning hennar EUR 9.750. Kröfufjárhæðin sé því fundin út með því að draga EUR 9.750 á genginu 153, sem sé miðgengi EUR þann 20. október 2009, frá kr. 5.008.663 sem skuldfærðar hafi verið þann 6. janúar 2010.

Sóknaraðili vísar til þess að fulltrúi hennar hafi sannarlega óskað eftir sölu á bréfunum í Hypo Real Estate Holding þann 7. október 2008. Hafi bankinn ekki selt þá né síðar og ætti sóknaraðili ekki að bera ábyrgð á þeim mistökum varnaraðila. Vísar sóknaraðili til þess að bankinn ætti að bera ábyrgð á sínum mistökum.

Vísar sóknaraðili til 5. liðar ákvörðunar Fjármálaeftirlitsins, dags. 9. október 2008, um ráðstöfun eigna og skulda FF til F. Hafi varnaraðili samkvæmt þeim lið ákvörðunarinnar átt að selja umrædd bréf, sem beðið hafi verið um sölu á strax og opnað hafi verið fyrir viðskipti á ný.

Sóknaraðili bendir á að í svari varnaraðila þar sem hafnað hafi verið endurgreiðslu á umkrafðri upphæð komi fram að ekki hafi verið hægt að eiga viðskipti um sölu bréfanna þann 7. október 2008, eins og óskað hafi verið eftir vegna sérstakra aðstæðna á markaði. Bendir sóknaraðili á að síðar hefði verið hægt að selja bréfin eins og beðið hafi verið um og varnaraðila hafi borið skylda til að gera samkvæmt ákvörðun Fjármálaeftirlitsins. Það hafi ekki verið gert og sóknaraðili látin bera tjón af.

Þá bendir sóknaraðili á að í svari varnaraðila hafi verið viðurkennt að óeðlilega langur tími hafi liðið frá kaupum á umræddum hlutabréfum þar til skuldfærsla hafi átt sér stað. Telur sóknaraðili það hljóta að teljast ámælisverð vinnubrögð af hálfu fjármálastofnunar sem njóta vilji virðingar að það líði 15 mánuðir frá viðskiptum þar til skuldfærsla eigi sér stað og viðskiptavinur sé látinn bera ábyrgð á mistökum bankans.

Sóknaraðili bendir á að hefði sala bréfanna átt sér stað á tímabilinu 7. október 2008 til 20. október 2008 hefði fengist að lágmarki EUR 5,5 og að hámarki 7 fyrir hlutinn. Andvirði sölunnar hefði því verið frá kr. 6.600.000 til kr. 8.400.000. Sé því ljóst að tjón sóknaraðila sé nokkru meira en sem nemi skuld vegna kaupa bréfanna.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili bendir á að viðskipti þau sem um ræði í máli þessu hafi átt sér stað við afar sérstakar aðstæður. Beiðni fulltrúa sóknaraðila til eignastýringar F um sölu á hlutabréfum sóknaraðila hafi borist bankanum 7. október 2008, daginn eftir hrun íslenska fjármálakerfisins. Fljótlega eftir opnun markaða 6. október 2008 hafi Kauphöllin sett Exista, Landsbankann, Straum Burðarás, Kaupþing, Spron og Glitni á athugunarlista fyrir töku hlutabréfa til viðskipta vegna umtalsverðrar óvissu varðandi verðmyndun vegna hættu á ójafnræði meðal fjárfesta. Í kjölfarið hafi Fjármálaeftirlitið ákveðið að stöðva tímabundið viðskipti með alla fjármálagerninga sem gefnir hafi verið út af félögunum þar sem eftirlitið teldi óvissu koma í veg fyrir eðlilega verðmyndun verðbréfa auk þess sem verðmótandi upplýsingar væru orðnar dreifðar til að unnt væri að tryggja trúnað þeirra og þar með jafnræði fjárfesta. Bendir varnaraðili á að Hæstiréttur fjalli um þessar aðstæður m.a. í niðurstöðu í dómi í máli nr. 152/2011. Seinna sama dag hafi forsætisráðherra Íslands tilkynnt um lokun viðskipta með bankastofnanir í Kauphöll Íslands og frumvarp til neyðarlaga hafi verið kynnt á Alþingi í kjölfarið sem heimilað hafi Fjármálaeftirlitinu að grípa inn í starfsemi fjármálafyrirtækja með víðtækum hætti vegna sérstakra aðstæðna eða atvika. Aðfararnótt þriðjudags 7. október 2008 hafi Fjármálaeftirlitið tekið yfir rekstur FF og sama dag hafi F (nú F) verið stofnaður.

Varnaraðili vísar til dóma Hæstaréttar í málum nr. 288/2012, 152/2011 og 159/2012 kröfu sinni til stuðnings.

Varnaraðili bendir á að hlutabréf í Hypo Real Estate Holding hafi verið í vörslu á safnreikningi hjá HSBC bank í Bretlandi á nafni F. Í kjölfar þess að Bretar hafi sett F á hryðjuverkalista og fryst eignir bankans hafi ekki verið hægt að eiga viðskipti með bréfin. Hafi frystingin tekið gildi frá 6. október 2008 og varað út maí 2009. Á því tímabili hafi varnaraðila verið ómögulegt að fullnusta kröfu sóknaraðila um sölu hlutabréfanna. Þann 9. júní 2009, þegar F hafi verið fjarlægður af hryðjuverkalistanum, hafi bankinn fært hlutabréfin frá HSBC í Bretlandi til Verdis í vörslu L. Þann 20. október hafi Hypo Real Estate Holding verið yfirtekið og komið hafi til greiðslu 1,3 EUR fyrir hvern hlut. Vegna þessa hafi sóknaraðili fengið greiddar inn á EUR reikning sinn hjá varnaraðila EUR 9.750 þann 23. október 2009 en verðgildi bréfanna hafi sveiflast frá 1,3 EUR til 1,6 EUR á hlut frá 9. júní 2009 til 20. október 2009. Þar sem viðskiptavinir varnaraðila fái jafnan send yfirlit yfir verðbréfaeign sína hafi sóknaraðila mátt vera ljóst að bréfin hafi ekki verið seld í október 2008.

Vísar varnaraðili til þess að fyrirmæli hafi verið gefin um skuldfærslu umræddra bréfa í janúar 2009. Sú skuldfærsla virðist af óskýrðum ástæðum ekki hafa gengið eftir á þeim tíma. Í kjölfar ítrekana í desember 2009 hafi verið gefin ný fyrirmæli um skuldfærslu sem hafi síðan verið framkvæmd 6. janúar 2010. Varnaraðili kveðst sammála sóknaraðila um að óeðlilega langur tími hafi liðið frá því að kaup á umræddum hlutabréfum í Hypo Real Estate Holding hafi átt sér stað til þess tíma er viðskiptin hafi verið skuldfærð á reikning sóknaraðila þann 6. janúar 2010. Samræmist það ekki verklagi verðbréfavíðskipta hjá varnaraðila. Ástæður þess megi hins vegar rekja til þeirra sérstöku aðstæðna sem skapast hafi á mörkuðum í október 2008 og yfirtöku varnaraðila á uppgjörskröfum F í kjölfar falls viðskiptabankanna þann 6. október 2008.

Varnaraðili vísar til þess að óumdeilt sé að sóknaraðili hafi keypt bréf í Hypo Real Estate Holding þann 30. september 2008 í gegnum einkabankþjónustu F fyrir EUR 33.388,86. Hlutabréfaviðskipti séu áhættusöm viðskipti og séu fjárfestar almennt meðvitaðir um þá áhættu sem þeir taki með fjárfestingu í slíkum bréfum. Sóknaraðili hafi fjárfest í hlutabréfunum rétt fyrir hrun íslenska fjármálamarkaðarins sem hafi leitt til þess að sóknaraðili hafi tapað á hlutabréfaviðskiptunum. Tap sóknaraðila verði ekki rakið til óeðlilegrar eða ólögðrætrar háttsemi bankans. Sóknaraðili verði sjálfur að bera það tjón sem hann hafi orðið fyrir vegna hlutabréfaviðskipta sinna og eigi sóknaraðili því ekki rétt til endurgreiðslu á hendur varnaraðila.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili að ekki beri að fallast á kröfu sóknaraðila um endurgreiðslu á kr. 3.516.913, auk dráttarvaxta frá 6. janúar 2010.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að skuldfærslu af reikningi sóknaraðila þann 6. janúar 2010 vegna hlutabréfakaupa 30. september 2008

Fyrir liggur að á milli aðila var í gildi samningur um eignastýringu frá febrúar 2004 og samningur um ráðgjöf vegna viðskipta með fjármálagerninga frá október 2004. Í báðum þessum samningum er staðlaður fyrirvari um að ábyrgð bankans nái m.a. ekki til tjóns vegna „verðfalls verðbréfa, eða veitingu bankans á þjónustu sinni samkvæmt samningnum nema að því leyti sem slíkt kann að leiða af vanefndum sem rekja má til stórfellds gáleysis eða ásetnings“. Beri bankinn ekki ábyrgð á tjóni sem stafi af óviðráðanlegum atvikum, s.s. [...] viðskipta- og hafnarbann eða öðrum álíka tilvikum.

Þá liggur fyrir að á þessum tíma voru í gildi almennir skilmálar F um verðbréfaviðskipti. Í 26. gr. þeirra er vísað til laga 108/2007 um verðbréfaviðskipti og laga 131/1997 um rafræna eignaskráningu verðbréfa. Þá er í skilmálunum áskilnaður um ábyrgðarleysi af tjóni sem hlýst af óviðráðanlegum tilvikum „force majeure“ eða af „lokun, bilun, truflun eða annarri röskun á starfsemi F“

Í 19. gr. laga nr. 108/2007 um verðbréfaviðskipti er fjallað um framkvæmd fyrir mæla frá viðskiptavini. Þar kemur fram að fjármálafyrirtæki skal gera ráðstafanir sem miða að sanngjarnri og skjótri framkvæmd fyrir mæla viðskiptavina, með tilliti til fyrir mæla annarra viðskiptavina eða viðskiptahagsmuna fjármálafyrirtækisins.

Í þessum skilmálum er jafnframt tiltekið í 5. gr. að viðskiptafyrirmæli viðskiptavinar til bankans skuli ávallt hafa gildistíma. Ef ekki er kveðið á um gildistíma viðskiptafyrirmæla skuli litið svo á að gildistími þeirra sé allt þar til viðskiptadegi lýkur á þeim degi sem viðskiptafyrirmæli eru send.

Óumdeilt er að sóknaraðili keypti hlutabréf í Hypo Real Estate Holding þann 30. september 2008. Það dróst úr hömlu að reikningur sóknaraðila væri gjaldfærður vegna kaupanna. Ekki fæst þó séð að með því hafi hagsmunir sóknaraðila verið fyrir borð bornir eða að hún eigi sérstakar kröfur á varnaraðila þess vegna.

Þann 7. október 2008 óskaði sóknaraðili eftir sölu á umræddum hlutabréfum en ekki liggur fyrir hvenær dags það var. Kl. 15:04 þann dag gekk tölvupóstur frá starfsmanni F til miðlara innan bankans með fyrir mælum um að selja bréfin. Það var ekki gert. Kl. 10:00 þann 8. október 2008 ákváðu bresk stjórnvöld að frysta eignir F í Bretlandi og ekki var hægt að eiga viðskipti með umrædd hlutabréf eftir það. Varði frystingin út maí 2009. Var varnaraðila eftir það tímamark því ómögulegt að fullnusta kröfu sóknaraðila um sölu hlutabréfanna.

Ekki fæst séð að unnt sé að leggja bótaábyrgð á varnaraðila á þeim grunni að sala bréfanna hafi dregist hjá honum. Bæði vegna þess að ekki liggur fyrir hve langt svigrúm bankinn hafði í raun til að framkvæma sölufyrirmælin þann 7. október og einnig vegna þess að ekki hefur verið í ljós leitt um að á bankanum hafi hvílt afdráttarlaus skylda til að framkvæma sölufyrirmæli innan þess sólarhrings eða svo sem hann hafði að hámarki til sölunnar. Fyrir liggur að morguninn eftir var lokað fyrir möguleika bankans til að framkvæma söluna, auk þess sem fyrirmælin um hana voru þá ekki gild samkvæmt þeim skilmálum sem giltu á milli aðila.

Verður í þessu ljósi ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila um endurgreiðslu á kr. 3.516.913. Í því sambandi skiptir ekki máli þótt varnaraðili hafi viðurkennt að langur tími hafi liðið frá kaupum á umræddum hlutabréfum þar til skuldfærsla átti sér stað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 13. september 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason